

SUMMARY

Oleksandr L. Khrystov. Problems of defining the concept of "public" in present jurisprudence. The article deals with problems of defining the concept of "public" in present jurisprudence. The article's objective was to clarify the problems of defining the concept of "public" in present jurisprudence and to provide an understanding of this term.

The author notes that today there is inconsistency of legal regulation, as well as arbitrariness, inequality and substitution of concepts in the application of this term both in different and within one branch of jurisprudence. The preparation of most legal acts on the participation of "public" in legal relations takes place without proper legal understanding of this term, the concept of which is not defined at all in the current national legislation. The conceptual and categorical apparatus of legal sciences due to the lack of definition of "public" in the legislation is based on arbitrary representation and does not reflect the unity of the aggregate features of this category. Its understanding by scholars through the prism of related (generic) legal concepts do not give an accurate meaningful reflection. Selective, and sometimes chaotic and unsystematic reference of legal scholars to philosophical, sociological, political, psychological and other sources of scientific knowledge about the essential characteristics of "public" in research on its place and role in legal relations indicate the lack of established conceptual approaches in today's jurisprudence. Scientific inferences of legal scholars about this social institution are often reduced to the definition of the concept by identifying selective characteristics (features) without a comprehensive understanding of this phenomenon.

The author has concluded that the "public" in jurisprudence should be understood as both individual citizens and their associations, which have a high level of legal consciousness and legal culture, as well as the basis of beliefs and ideology which are the building of the legal state and civil society.

The author suggests to abandon in the theory of operational-search activities from the use of the concept of "public" as a category of operational-search activities forces, because: first, "public" is an abstract concept in contrast to other categories of operational-search activities forces, including law enforcement agencies operational units, secret full-time and part-time agents who have legal status; secondly, the public takes part in various branches of society, which are not characterized by the focus on assisting operational units in combating crime.

Keywords: public, people, population, association, sign, formation.

УДК 343.985

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-2-304-308

Олег ЛІТУН©

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗШУКУ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗНИКЛИ БЕЗВІСТИ, В УКРАЇНІ (за результатами опитування працівників кримінальної поліції)

Досліджено основні проблеми оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти. Досягнення мети статті (визначити сучасні проблеми оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти) потребувало використання соціологічного методу дослідження (опитування).

За результатами опитування 228-и працівників кримінальної поліції встановлено, що до найбільш вагомих проблем оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, належать: ускладнені нормативно правові та організаційні механізми термінового проведення ОРЗ (ОТЗ) щодо встановлення місцезнаходження дитини; недостатній рівень технічного забезпечення проведення ОРЗ (ОТЗ). У зв'язку з цим доцільно спростити процедуру ухвалення рішень про проведення ОТЗ (НСРД). Зазначено також на недостатній взаємодії підрозділів кримінальної поліції з громадськістю під час розшуку дітей, які зникли безвісти.

Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, нормативно-правове забезпечення, оперативно-розшукова справа, оперативно-розшуковий захід, розшук, оперативно-технічний захід.

© Літун О.О., 2020
k_ord@dduvs.in.ua

Постановка проблеми. Розшук осіб, які зникли безвісти, сьогодні є пріоритетним напрямком діяльності Національної поліції [1]. Особлива увага в даному напрямку роботи приділяється найбільш уразливій категорії цих осіб – дітям, які з огляду на вік, свідомість, фізичний розвиток, досвід не можуть у повній мірі забезпечити повноцінну турботу про себе у разі зникнення, а особливо у випадку виникнення кримінальних обставин.

Наукова розробка проблематики розшуку дітей, які зникли безвісти, в Україні є однією з умов напрацювання ефективних форм і методів діяльності у цій сфері підрозділів кримінальної поліції. Слід враховувати, що наукове дослідження об'єкта проводиться поетапно: на кожному етапі застосовуються найдоцільніші методи відповідно до конкретного завдання [2, с. 54]. Для досягнення об'єктивності дослідження проблем розшуку підрозділами кримінальної поліції дітей, які зникли безвісти, в Україні використовується соціологічний метод (опитування, вивчення документів), що застосовується під час збору емпіричних даних із зазначеної проблематики [3, с. 207].

Найбільш доцільною формою опитування є анкетування працівників Національної поліції, і в першу чергу це стосується оперативних працівників кримінальної поліції щодо оцінки діяльності їхньої роботи як основних суб'єктів розшуку дітей, які зникли безвісти.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Окремим аспектам розшуку підрозділами кримінальної поліції осіб, які зникли безвісти, приділяли увагу С. І. Апухтін (2009 р.), О. І. Арсені, В. Г. Бобко (2006 р.), С. В. Богданов (2007 р.), Д. В. Бойчук (2006 р.), Н. В. Гуменна (2015 р.), Д. О. Компанієць (2006 р.), Т. В. Корчак (2017 р.), Є. І. Макаренко, К. В. Муравйов (2002 р.), О. В. Поярков (2002 р.), В. Ю. Цвікі (2017 р.), В. П. Цильвік (1997 р.) та інші.

Однак сьогодні в Україні відсутні окремі монографічні дослідження стосовно проблеми розшуку дітей, які зникли безвісти. До плеяди вчених країн ближнього зарубіжжя, які досить активно (особливо впродовж кількох останніх років) висвітлювали цю проблематику на рівні дисертаційних досліджень, відноситься А. В. Котяжов (2013 р.), на рівні наукових статей – В. В. Абрамочкіна (2013 р.), Ф. П. Васильєв, М. В. Д'яков, О. Б. Свістільников, С. А. Темненко (2019 р.), Д. І. Лєпхєхін (2014–2019 рр.), Л. Л. Тузов (2016 р.); Т. Н. Фьодорова (2009 р.).

Разом із тим на сьогодні відсутні дослідження щодо думки практичних працівників підрозділів кримінальної поліції з сучасних проблем розшуку підрозділами кримінальної поліції дітей, які зникли безвісти, в Україні.

Мета статті – визначити сучасні проблеми оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти.

Виклад основного матеріалу. Якісний етап дослідження включав проведення анкетування працівників кримінальної поліції, які на різних організаційно-структурних рівнях здійснюють оперативно-службову роботу з розшуку осіб, які зникли безвісти, в різних регіонах.

У дослідженні взяли участь 228 працівників кримінальної поліції, зокрема: 4 працівники ГУНП у Волинській області, 128 працівників ГУНП у Дніпропетровській області, 4 працівники ГУНП у Донецькій області, 17 працівників ГУНП у Запорізькій області, 3 працівники ГУНП в Івано-Франківській області, 27 працівників ГУНП у Львівській області, 5 працівників ГУНП у Миколаївській області, 5 працівників ГУНП в Одеській області, 3 працівники ГУНП у Рівненській області, 1 працівник ГУНП у Сумській області, 9 працівників ГУНП у Тернопільській області, 1 працівник ГУНП у Харківській області, 5 працівників ГУНП у Хмельницькій області, 5 працівників ГУНП у Черкаській області, 7 працівників ГУНП у Чернівецькій області, 4 працівники ГУНП у м. Київ.

Із них до 1 року мають стаж роботи в оперативних підрозділах поліції (ОВС) 32 працівники (14 %), до 3 років – 33 (15 %); до 5 років – 32 (14 %), до 10 років – 60 (26 %), до 15 років – 33 (15 %), до 20 років – 26 (11 %), більше 20 років – 12 (5 %).

Нами було поставлено 9 питань, присвячених аналізу різних аспектів проблем оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, та запропоновані варіанти відповідей. У деяких питаннях, крім запропонованих відповідей, респондентам пропонувалося надати й власні варіанти відповідей.

У питаннях №№ 4, 5, 6, 8, 9 було передбачено декілька варіантів відповідей, тому

загальна сума відповідей не дорівнюється 100 %. Ми намагалися з'ясувати ступінь значимості запропонованої відповіді.

Результати анкетування працівників кримінальної поліції виявилися такими:

1. На питання “Як Ви оцінюєте ефективність розшуку дітей, які зникли безвісти?” – «в достатній мірі» відповіли 65 % працівників кримінальної поліції, «недостатньо» – 35 %.

2. На питання “Як Ви оцінюєте рівень оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти?” – «високий» відповіли 14 % працівників кримінальної поліції, «середній» – 54 %, «низький» – 31 % та власний варіант відповіді – 1 %.

У графі «власний варіант відповіді» запропоновано такі відповіді: взагалі відсутнє забезпечення; потребує додаткових механізмів регулювання; не відповідає умовам сьогодення.

3. На прохання вказати загальні причини (фактори), які впливають на ефективність оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, проанкетовані респонденти відповіли наступним чином: якість нормативно-правового забезпечення визначили 19 % працівників; якість організації оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти – 40 %; якість інформаційно-аналітичного забезпечення – 32 %; матеріально-технічне забезпечення – 52 %; власний варіант відповіді – 3 %.

У графі «власний варіант відповіді» запропоновано такі варіанти відповідей: досвід працівників; у достатній мірі забезпечується; своєчасність проведення оперативно-розшукових заходів; правильність оцінки наявної інформації; правильність висунення версій; ігнорування однієї або окремих версій; кількість задіяних працівників.

4. На прохання назвати етапи, на яких в основному здійснюється встановлення місця знаходження дітей, які зникли безвісти, опитані респонденти відповіли наступним чином: кримінального провадження (до заведення ОРС «Розшук») – 75 %; оперативно-розшукового провадження – 22 %; власний варіант відповіді – 3 %.

У графі «власний варіант відповіді» запропоновано такі відповіді: без заведення ОРС та кримінального провадження; по різному; до реєстрації в ЄРДР; у межах доби з реєстрацією в ЖСО.

5. На питання “Чи відповідає Інструкція з організації розшуку обвинувачених, підсудних, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення особи невідомих трупів (наказ МВС України від 05.01.2005 р. №3 дск) практичним вимогам розшуку дітей, які зникли безвісти” – «повністю відповідає» вказали 12 % опитаних, «потребує оновлення та приведення у відповідність практичним вимогам» – 77 %, «не відповідає, необхідно прийняти новий нормативно-правовий акт» – 11 %.

6. На питання “Як Ви оцінюєте сучасні можливості обліків для розшуку дітей, які зникли безвісти?” – відповіді розподілилися наступним чином: 23 % працівників зазначили, що практично не дають інформацію про безвісно відсутню особу, 47 % вказали на обмежений вибір необхідної інформації, 36 % визначили відсутність єдиної інформаційно-пошукової системи, 1 % надали власний варіант відповіді.

У графі «власний варіант відповіді» респондентами було запропоновано такі відповіді: потребує вдосконалення; їх немає в наявності; обмежені.

7. На прохання, виходячи з особистого практичного досвіду, зазначити проблемні питання оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, відповіді опитаних працівників кримінальної поліції розподілились наступним чином: 53 % вказали ускладнені нормативно-правові та організаційні механізми термінового проведення ОРЗ (ОТЗ) щодо встановлення місцезнаходження дитини, 15 % – недосконалість агентурного забезпечення, 42 % – недостатній рівень технічного забезпечення проведення ОРЗ (ОТЗ), 25 % – низьку якість оперативних обліків, менше 1 % – надали власний варіант відповіді.

У графі «власний варіант відповіді» запропоновано відповідь: некваліфіковані працівники ювенальної превенції.

8. На питання “Як Ви оцінюєте взаємодію підрозділів кримінальної поліції з громадськістю під час розшуку дітей, які зникли безвісти?” – опитані респонденти відповіли наступним чином: в достатній мірі – зазначили 43 %, недостатня – 45 %, відсутня та-

ка взаємодія – 12 %.

9. На питання “Чи вважаєте Ви доцільним спростити процедуру ухвалення рішень про проведення ОТЗ (НСРД) під час розшуку дітей, які зникли безвісти?” – «так» відповіли 92 %, «ні» – 8 %.

Висновки. Узагальнення результатів опитування працівників кримінальної поліції щодо оцінки діяльності їхньої роботи як основних суб’єктів розшуку дітей, які зникли безвісти, дає підстави зробити наступні висновки:

1. Ефективність розшуку дітей, які зникли безвісти вважається достатньою. Рівень оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, оцінюється як середній.

2. До основних загальних причин (факторів), які впливають на ефективність оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, відносяться: якість організації оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти; матеріально-технічне забезпечення.

Спеціальними причинами (факторами), які впливають на ефективність оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, є: якість нормативно-правового забезпечення; якість інформаційно-аналітичного забезпечення; досвід працівників; своєчасність проведення оперативно-розшукових заходів; правильність оцінки наявної інформації; правильність висунення версій; ігнорування однієї або окремих версій; кількість задіяних працівників.

3. Своєчасне встановлення місця знаходження дітей, які зникли безвісти, в основному здійснюється у межах доби під час кримінального провадження (до заведення ОРС «Розшук») або без заведення ОРС та відкриття кримінального провадження, тобто до реєстрації повідомлення в ЄРДР з подальшою реєстрацією в ЖСО.

4. Інструкція з організації розшуку обвинувачених, підсудних, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення особи невідомих трупів (наказ МВС України від 05.01.2005 р. №3 дск) потребує оновлення та приведення у відповідність практичним вимогам.

5. Сучасні можливості обліків для розшуку дітей, які зникли безвісти, передбачають обмежений вибір необхідної інформації та містять недолік – відсутність єдиної інформаційно-пошукової системи.

6. До найбільш вагомих проблем оперативно-розшукового забезпечення розшуку дітей, які зникли безвісти, відносяться: ускладнені нормативно-правові та організаційні механізми термінового проведення ОРЗ (ОТЗ) щодо встановлення місця знаходження дитини; недостатній рівень технічного забезпечення проведення ОРЗ (ОТЗ). У зв’язку з цим, доцільним є спростити процедуру ухвалення рішень про проведення ОТЗ (НСРД). Менш визначальними проблемами є такі: недосконалість агентурного забезпечення; некваліфіковані працівники ювенальної превенції та низька якість оперативних обліків.

7. Недостатньою є взаємодія підрозділів кримінальної поліції з громадськістю під час розшуку дітей, які зникли безвісти.

Список використаних джерел

1. Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 877. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248607704> (дата звернення: 27.02.2020).

2. Каламбет С. В. Конспект лекцій з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для студентів спеціальності 8.03050801 «Фінанси і кредит», 8.1810012 «Управління інноваційною діяльністю». Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2015. 91 с.

3. Кириченко О. В. Актуальні проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки (за результатами соціологічного опитування працівників органів внутрішніх справ). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 2. С. 206–214.

Надійшла до редакції 02.04.2020

References

1. Polozhennya pro Natsional'nu politsiyu [Regulations on the National Police]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 zhovtnya 2015 roku. № 877. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248607704>. [in Ukr.].

2. Kalambet, S. V. (2015) Konspekt lektsiy z dystsypliny «Metodolohiya naukovykh doslidzhen» dlya studentiv spetsial'nosti 8.03050801 «Finansy i kredyt», 8.1810012 «Upravlinnya innovatsiynoyu diyal'nistyuu» [Summary of lectures on the discipline "Research methodology" for students of specialty 8.03050801 "Finance and credit", 8.1810012 "Management of innovation

activity"]. Dniprodzerzhyn's'k. 91 s. [in Ukr.].

3. Kyrychenko O. V. (2014) Aktual'ni problemy operatyvno-rozshukovoyi protydyi zlochynam proty hromads'koyi bezpeky (za rezul'tatamy sotsiolohichnoho opytuvannya pratsivnykiv orhaniv vnutrishnikh sprav) [Actual problems of operational-search combating crimes against public safety (after the survey of internal affairs officers)]. Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. NR. 2. S. 206–214. [in Ukr.].

SUMMARY

Oleh O. Litun. Current problems of operational-search support for finding missing children in Ukraine (after the survey of criminal police officers). The author has studied the main problems of operational-search support for the finding missing children. Achieving the article's objective (to identify the current problems of operational search support for finding missing children) required the use of a sociological method of research (interrogation).

To collect empirical data, 228 criminal police officers were questioned as the main investigators for missing children. The analysis and generalization of the respondents' answers enabled the author to come to the following conclusions: 1. The effectiveness of the search for missing children is considered sufficient. The level of operational search support for missing children is estimated to be average. 2. The main common reasons (factors) that affect the effectiveness of the operational-search support for missing children include: the quality of the organization of operational-search support for missing children; logistics. Specific reasons (factors) that affect the effectiveness of the operational-search support of finding missing children are: the quality of regulatory support; the quality of information and analytical support; officer's experience; timely conduct of search operations; correct assessment of available information; correct presentation of versions; ignoring one or separate versions; the number of officers involved. 3. The timely establishment of the whereabouts of missing children is mainly carried out within 24 hours during criminal proceedings (prior to the initiation of the operational-search case) or without the initiation of an operational-search Case and the opening of criminal proceedings, ie before registration of the notification in a single register of pre-trial investigations, with subsequent registration in the single record. 4. Instruction on the organization of the search of accused, defendants, persons evading criminal punishment, missing persons and identification of an unidentified corpse (order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 05.01.2005 No. 3 "for use only by staff") needs updating and bringing in compliance with practical requirements. 5. Current accounting capabilities for the search for missing children imply a limited choice of information and have the disadvantage of lacking a unified information search system. 6. The most significant problems of operational search support of missing children include: complicated legal and organizational mechanisms of urgent conduct of operational search activities (operational and technical measures) to determine the location of the child; insufficient level of technical support for conducting operational-search measures (operational-technical measures). In this regard, it is advisable to simplify the procedure for deciding whether to conduct an operational-technical (covered investigative (search) action). Less decisive problems are the following: imperfection of agent security; unskilled juvenile prevention officers and poor quality of operational records. 7. The interaction of criminal police units with the public in the search for missing children is insufficient.

Keywords: *logistical support, regulatory legal support, operational-search case, operational-search measure, search, operational-technical measure.*